

(המשך מעמוד 31)

לשוננו וכוסר ההתבטאות שלו, אולי בגלל נסיונו העיתונאי. הוא יודע שכל שאתה פחות מחנך לעיתונאי, אתה יוצא נשכר מהעסק.

12 בצהריים, יום שישי הכלבה טוטי מכרסמת בעצם שלה, נדב בן ה-7 חוזר מבית-הספר, שמוח להצטלם עם אבא שלו, יושב בשקט ומקשיב. ילד רציני. אחר-כך באה נועה, בת ה-12 עם חברה. היא אינה רוצה לשמוע על צילום מים. גם דורית, היושבת במינפסת וקוראת עיתונים, אינה רוצה להצטלם. היא נראית טוב, האשה הזאת. יוסי ואמר שהוא מאוד מעריך את העובדה שדורית, העובדת כעורכת-לילה, אינה אוהבת להיבנות על חשבוננו.

הוא משתמש הרבה מאוד בלשון רבים: "אמרנו", "עשינו", "הכלנו". הוא גם אוהב לדבר על עצמו בגוף שלישי, והוא אף פעם לא מסתכל לך בעיניים. יש לך הרגשה שהוא מדבר עם עצמו, אל עצמו, רק על עצמו. כשהוא מפיסק את השיחה ועונה לסלפון, הוא ממשיך

מה, אם כך, קרה בישיבת הסייעה?

הפעם, לצערי, באמת לצערי, קרו דבר רים אחרים: זה מדכא אותי. כבר הרבה שנים לא דיכא אותי דבר כמו שקורה בזמן האחרון. הפעם זה עלה על פסים של יצרים אישיים, משטמה נוראה. בישיבת הסייעה האחרונה ראיתי את חברי ברית הבריונים עומדים מאחורי, והגילויים היו גילויים של אלימות ממש. אז הבנתי שהמיסגרת לא יכולה להיות שלמה.

מי חבר באותה ברית-כריזי נים?

ז'אק אמיר, רענן נעים, מיקי ברוזוהר. את לא מתארת לעצמך איך זה נראה. היו להבות. החזה היה חשוף. כשראיתי אותם קמים מהמקום, אינסטינקטיבית הבטתי אחורה, לראות אינו צורה צפויה לי משם. הוויכוחים בישיבה הפכו ליצרים אי-שניים. חילוקי-הדיעות נחשפו בבהירות הכי אכזרית. התברר שחלק מן האנשים תומך במיבצע הזה מעיקרו, על כל גילגור ליו. התפתחויות והשלכותיו — הצפויות והבלתי-צפויות. חלק זה שמח שהפסיכיאטר

יוסי ודורית שריד

אני זאב פוליטי בודד. קשה לי לעבוד בקבוצה

טר הלאומי שלנו רוצה לרפא אותנו מ-טראומה. חלק אחר, כך התברר, פוסל את המיבצע מיסודו.

האם חילוקי-הדיעות כפייע תך, שהיו ידועים דך מראש, הם שגרמו דך להיות כליכך מוזועע? הדברים היו ידועים. גם אם מעולם לא הובאו באורח כה ברור ובוטה. אך הדבר שאני מתקשה, ואתקשה מאוד להסביר,

ראיתי את חברי ברית הבריונים - ז'אק אמיר, רענן נעים ומיקי ברוזוהר - עומדים מאחורי. היו להבות. החזה היה חשוף. ראיתי אותם קמים מהמקום. הוויכוחים הפכו ליצרים אי-שניים. חילוקי-הדיעות נחשפו בבהירות הכי אכזרית. התברר שחלק מן האנשים תומך במיבצע הזה מעיקרו, על כל גילגור ליו. התפתחויות והשלכותיו — הצפויות והבלתי-צפויות. חלק זה שמח שהפסיכיאטר

מה קרה בזמן המילחמה? קרה דבר שהיה ידוע כל הזמן. היתה ישיבת הסייעה הראשונה. ישיבה שתישאר חקוקה בזיכרון להרבה שנים. כמו תמיד. היו חילוקי-דיעות. את מוכרחה לדעת. שאף פעם חילוקי-הדיעות האלה הם עלו על פסים אישיים. אני עשיתי מאמץ גם הפעם, שלא לגלוש למישור האישי. זה נראה לי מיותר. הוויכוחים האידיאולוגיים לקשים דיים. תמיד יכולתי לאמר שמעבר לחילוקי-הדיעות, אני מקיים קשרים עם אנשים שממש חולקים על דיעות.

כמו מי? אני תמיד מספר שעמוס הדר, אחד הניצים המובהקים. היה חבר שלי. לפני שנתיים שלוש הוא חיתן את בנו הזמין איה שניים-שלושה חברי-כנסת. אני הייתי ביניהם. התגאיתי בכך, ראיתי בזה הוכחה שאפשר לקיים יחסים אישיים גם אם יש חילוקי-דיעות אידיאולוגיים.

הוא אומר לי: אתה הרי תבוא לברי מיצוה! אני שואל אותו איהו ברי-מיצוה? ואז היתה מהעבר השני דומיה של מבוכה. את מבינה, טוביה סער לא הזמין אותי לברי-המיצוה של הבן שלו. כדי שתביני באיזו מידה טוביה ואני חברים, אני יכול להגיד לך שהחברות שלנו התחילה ברדיו ב-1961, כלומר 21 שנים שאני מכיר אותו. את דורית הוא מכיר עוד יותר זמן. אני יודע, פעם הוא חיזר אחריה. אני גם חבר של אשתו ו-מכיר את הילדים, וכשהייתי באמריקה גרתי אצלם וטוביה הוא בן-בית פה. שעות היינו מבליים במשחקי שרשש ופוקר ו-תמיד הייתי מפסיד לה. כי האמביציה שלו במשחקים גדולה מכלי. הוא לא הזמין אותי לברי-מיצוה. בדרך-כלל אני שמח כשלא ממייגים אחתי, כי זה פוטר אותי מלכת. ואם המיקרה עם טוביה סער גם חרה לי וגם החרתי אותי.

האם שמתח כשהתמנה למני הל המלוויה?

לא הודרתי לברך אותו. ידעתי מה שילם ומה הוא היה מוכן לעשות ומה הוא עושה והביל לקבל את התפקיד הזה. לא יכולתי לעשות שקר בנפשי ולברך אותו.

אולי גם הוא לא יכול היה לעשות שקר בנפשו ולהזמין אותך לברי-המיצוה של בנו?

יש איזה כללים מקובלים. לא גינוני-טקס. יש דברים שיש בהם הרבה יופי ודברים של אמת בזמנים של שימחה ו-חילה אבל, אני לא יכול להעלות על דעתי שטוביה סער יכול, או רוצה, למחוק תקופת זמן שלמה בעברו. חשבתי שאולי, במקרה, שכח לשלוח לי הזמנה. טילפנתי לדן שילון, גם הוא חבר של טוביה ו-שלושתנו היינו שלישייה של חברים — רק תביני כמה העסיק אותי עניין חברי מיצוה — טילפנתי אל דן והסתבר לי ש-גם דן שילון לא הזמין.

הדבר הזה הוא גם מחפיר וגם מזועזע. זה מזכיר לי כל מיני תופעות בכל מיני מדינות שעברו זמנים קשים מאוד של שינויי מישטר. טוביה סער פשוט לא רצה ששריד זשילון, כן ושכחתי גם ארגון צוקרמן שלא הזמין, ייראו בברי-המיצוה שלו. יש בזה משהו שמזכיר את הסרט מפיסטו, שראינו לא מזמן — לא שהיינו זקוקים למפיסטו כדי להבין מה קורה. למה אני מספר לך את זה? כי אני חושב שהמיקרה הזה הוא סימפטומאטי ו-מאפיין את המצב שבו אנו שרויים בשלר-שת השבועות האחרונים, מאז שהבענו את הודעותנו.

מדוע אתה מדבר כל הזמן ברבים? מדוע אינך מדבר בגוף יחיד?

אם את רוצה זה יכול להיות גם אני. אני הבעתי, אני שרתי. זה לא משנה. לגור פו של עניין, זו היתה ההכרעה הקשה ביותר שהיתה לי בחיי. לא רק בחיי הר-ציבוריים. ואני מבדיל ומתח קו חריף בין חיי הציבוריים והפרטיים, ולא מעררב אותם עד כמה שניתן. ואני אומר שזו היתה ההכרעה הכי קשה בחיי. זה ניקב אותי, כל ההתלבטויות. הרי מי נלחם שם בלבנו? נלחמים שם כולם, וחברים שלך ובני-משפחה שלך, ואתה לא בטוח אם הם מסוגלים במצבם להבין אותך, ואתה לא בטוח אם הם לא ייגנו אותך. אתה לא מצפה מהם שייגנו אותך, אולי לא טוב שייגנו אותך. אולי ההיסוסים שאתה מסר גל-החדיר בהם אינם לטובתם. אתה לא רוצה להכביד על אף אחד. להיפך, אתה רוצה להקל, ומצד שני אם אני יכול לעשות משהו כדי לצמצם את ההרפתקה הזאת שאין לה הצדקה, ולכן היא מיותרת, אם אני יכול להביא לזה שהאיש לא ילך בכלל למילחמה, אני חייב לעשות את זה. ולכן זו היתה הכרעה מאוד מאוד קשה.

אמרת שאולי טוב שהחילדים לא יבינו אותך. האם אינך מאמין שיש רגע שבו חייך, המבין את אשר הוא עושה וחושב שמו שנתן לו את ההוראה טועה מעות נוראה, ואז באותו רגע לא נותר לו אלא לסרב פקודה?

לא, לא. אני לא חושב כך, כי מאו-תו רגע ואילך פשוט נשמט לחלוטין הקיום הקולקטיבי שלנו. לאחר מכן אין יכולת לאחות את הבסיס הלאומי. אחרי זה בא האבדון.

בוא ניקח משהו שלא נוגע לנו באופן אישי, התורכים והארמנים למשל.

סוג ההכרעה שאת מדברת עליו הוא מאוד אישי. משהו שאת החייל ובין עצי-ו, והואיל והדבר הוא עד כדי-כך מרחיק-לכת, זה לא עניין של הטפה או יכולת

של אדם אחר להציע לזולתו. הזכות הזו שמורה לכל אחד אם הוא באמת מגיע למסקנה שזה מה שהוא חייב לעשות. אני מודה לאלוהים שיש לי שאל בעצתי, אך אילו משהו דחק והפציר בי שאתן לו עצה, הייתי מייעץ לו לא לשבור את הכלל האחרון, שאחרי ים התפרקות מוחלטת. כי או יוצר מצב כליכך מסוכן, יותר מסוכן מהמצב שאנחנו שרויים בו.

אתה זקוק, לאהדרה?

לא רוצה לדבר בצורה דרמאטית, ו-המימחטות יכולות להחלט להישאר בכיר-סים. רמת הרגישות שלנו גבוהה, ומי שי-מסוגל לגלות מידה מוגזמת של רגישות יכול לעמוד במאבק הזה, שהוא המאבק הכי חשוב שלנו. אני לא תובע את עלבונך ולא מבקש מידה של הודדות עם הסבל שנגרם לי. הדברים היו צפויים ואותו רגע שבו קיבלתי את התגובות המזדהות הרא-שונות היה מספיק בשבילי. ידעתי מלכ-תחילה שאני נותן פיתחוי-פה למעטים ו-בוה ראיתי את התפקידי. כעת אני מרגיש שיש שינוי במצב-הרוח הלאומי, ואני בטוח שיש הרבה אנשים המתהלכים בארץ ואני לא בטוח שהלב שלהם מגלה לפה הם אומרים: מה שמו זה, יוסי, איך קוראים

יש לי חבר אישי טוב, הרבה מאוד שנים: טוביה סער מנהל-הטלוויזיה. אני מכיר אותו 21 שנים. מכיר את אשתו, את הילדים. כשהייתי באמריקה, גרתי אצלם. הוא אצלי בן-בית. והוא לא הזמין אותי לברי-מיצוה של הבן שלו. זה חרה לי וגם התריד אותי

לו, שריד, יוסי שריד, אולי הוא עוד פעם צדק. אני בטוח שזה קורה. האם אתה מוכן להיות בודד במערכה שלך?

אני גם מוכן למצב של בדידות מוחלטת, בתנאי שאני מתרחק מעצמי, כי ההתרח-קות מעצמי היא המצב הקשה ביותר ש-אני מכיר. אני מוכן לסכול נידוי בתנאי שאני שלם עם עצמי.

ביקרת בלבנון, מה היתה תגובתם של החיילים שפגשת? הם הרי מכירים את השקפותיך.

אני שונא את הסיוורים האלה. הם יותר מדי מזכירים לי את מה שקרה אחרי ש-שת-הימים. אני כבר קורא כל מיני אני-שים שכותבים ביקורת מסעדות בצור ובצידון, ודווקא חברים שלנו. אני יכול להיות בלי זה. אבל אני חבר בוועדת-החוץ-ובטיחות, והסיוורים הם חלק מהעבר דה שלה. היה עוד טעם ליציאתי ללבנון: אלמלא יצאתי, יכול היה משהו לומר שלא יצאתי כי לא רציתי לצאת לעימות עם החיילים. וזה הדבר הכי גורא שיכול לקרות לאיש ציבור, שהוא בורה מפני העימות. אז אתה מוכרח לקום בבוקר ו-להגיד: יוסי, אתה מוכרח לעשות את זה. יש שיגרת-לשון שאמרת, לא ישנתי בלי-לה. אז אני לא מתכוון במיקרה הזה לשיגרת-לשון. באמת לא ישנתי בלילה.

כיצד שפגעתו על שנתך ב-לידת דבריו של אימרי רון?

אימרי רון עשה מעשה פחדני ונבזי מ-מדרגה ראשונה. והנבזות שלו התבטאה בשני דברים: בעובדה שדיבר בשם הלוחי-מים. וזהו מעשה מבזש מאין כמוהו. לדבר בשםם של לחמים זה מגונה. לדבר בשם-פצועים זה מגונה ולדבר בשם משפחות זה מגונה. והמגונה ביותר זה לדבר בשם המתים. אם כל אחד מאיתנו יתחיל לדבר בשם הלוחמים שלו, כשלכל אחד מאיתנו יש לוחמים — אנה אנו באים? והנה בא אימרי רון, והופך לפה הלוחמים. הדבר המחפיר השני היה, שבישיבת חברינו ב-